

«Nezegiar las fermeziass culturalas»

Avon strusch siat onns ei la Cuminonza d'interess Tujetsch vegnida fundada. Ella dumbra ussa rodond 350 commembras e commembers ed ils biars ein possessurs d'ina secunda habitaziun. En quei temps ha ei adina puspei dau querelas denter ella, las autoritads e Sedrun Mustér Turissem. La sonda ha la cuminozza salvau sia radunonza generala e la FMR ha discurriu culla presidenta Vreni Müller-Hemmi.

HANS HUONDER/FMR

In dils motivs da discussiun dils davos onns ei la carta da hosps stada. La purschida ei vegnida restenschiada. Per quei motiv ei lu era il representant dallas duas cuminozzas da possessurs da secundas habitaziuns da Tujetsch e Mustér, Christoph Marugg, seretrats igl onn vargau dil cussegl d'administrasiun dalla Sedrun Mustér Turissem SA. Vreni Müller-Hemmi che presidia la Cuminonza d'interess Tujetsch dapi la fundaziun 2015 ei carchida si a Cuera. Ella ei stada otag onns deputada el Cussegl grond da Turitg e 12 onns cusseglia naziunala per la Partida socialdemocrata.

FMR: Dapi biars onns possedis Vos ina habitaziun a Tujetsch. Tgei plai, respectivamein plai buca a Vos sisum la Surselva?

Vreni Müller-Hemmi: Dapi prest 14 onns essan nus regularmeim en nosa secunda habitaziun. Ella media vivin nus pressapau ina tiarza digl onn si cheu e gudin la natira muntagnarda cun tut sias fassetas. Ch'ina da nosas feglias ei gia bunameim 11 onns maridada en Tujetsch e nus havein cheu dus biadis, attribuescha secapescha al bien sentiment d'esser secund-indigens. Da miu fundament professionall ennuu s'interesseschel jeu per discussiuns e fatschentas politicas. En quei grau giavischass jeu cheu dapl capientscha pil brat da meinis ed interess davart ils indigens per l'opiniun dils secund-indigens.

Dapi la fundaziun dalla Cuminonza d'interess Tujetsch avon bunameim siat onns essas Vos alla testa da quella. Tgei motive-scha Vos da s'engaschar ella funcziun sco presidenta, respectiv sco commembra da quella cuminozza?

La vischnanca da Tujetsch ha ina cumpart da secundas habitaziuns da bunameim 70%. Ella s'auda aschia denter las vischnancas culla pli gronda cumpart el cantun. Jeu sun stada confundatura dalla Cuminonza d'interess Tujetsch culla perschasiun da vuler e saver contribuir positivameim al svilup persistent dalla regiun da turissem Sedrun-Mustér. Il diember da commembras e commembers carschent sin varga 350 motivescha mei aunc oz.

Per temas da discussiun ei adina stau procurau quels siat onns. Buca adina ei la cu-



Dapi la fundaziun dalla Cuminonza d'interess Tujetsch ei Vreni Müller-Hemmi presidenta da quella.

FOTO MAD

minonza ida d'accord cullas prestaziuns en favur dils possessurs da secundas habitaziuns, denter auter la carta da hosps. Sesentan ils secund-indigens discriminai?

Ei s'auda tiella veta da buca esser adina dil medem meini. Damai che nus confinanziem cun taxas da hosps cheu en nosa secunda patria prestaziuns e purschidas e contribuim cun nosas taglias buca pauc al tener casa communal, s'engascha la cuminozza generalmeim pil dialog e la trasparenza. Sco nus essan vegn tractai tier la carta da stad igl onn vargau sco hosps da secunda classa ei stau ina sorpresa. Per quei motiv essan nus sedefendi publicameim ensem culla Cuminonza dils possessurs da secundas habitaziuns Mustér. Biars indigens han capiu bein nus.

Tgei soluziuns aviseis Vos en quei connex?

Nus sespreuin da mantener vivon il dialog cun president dil cussegl d'administrasiun dalla Sedrun Mustér Turissem SA (SMT SA) Silvio Schmid, sco era culla meinafatschenta Simona Barmettler. Per quei motiv havein nus era envidau els alla radunonza generala. Las commembras ed ils commembers han giu la caschun da tschentar damondas e deponer giavischs. Aschia havein nus tematisau ils plans d'augmentar las colligiaziuns dalla Viafier M Matterhorn Gottard, integrar la viafier puspei egl abbonament dallas pendicularas ni era damondas pertuccont la carta da hosps ed

ils plans da Vail Resort. Da principi ei vegniu discutau davart la persistenza e co quella duei vegnir vivida el territori da turissem.

En connex culla carta da hosps ei il commember dalla cuminozza Christoph Marugg seretrats sco commember dil cussegl d'administrasiun dalla SMT SA. Vegn quei sez puspei occupaus dallas cuminozzas da Tujetsch e Mustér?

La decisiun ei els mauns dallas vischnancas da Mustér e Tujetsch. Nus essan aviarts persuerer.

Auters secturs ein sesviluppai positivamein, aschia la collaboraziun cun TujetschVivaCultura, la Cuminonza dils possessurs da secundas habitaziuns Mustér e la reuniun dils possessurs da secundas habitaziuns dil Grischun. En tgei grau dat ei aunc pusseivladads da mighur?

Ina dallas finamiras da nosa cuminozza eis ei da promover la sentupada denter indigens e secund-indigens. Per quei motiv ei la collaboraziun culs partenaris da TujetschVivaCultura, il Forum cultural Tujetsch ed il Museum La Truaisch, da grond'imputonza. In success ein era stai ils cuors da romontsch iniziati dalla cuminozza la stad vargada. Els han era liug uonn dils 18 entochen ils 22 da fenadur en in partenadi culla Scuola Sedrun, la vischnanca e Sedrun Mustér Turissem. Avon la pandemia havein nus era arranschau cuors da troccas cull'Uniu da dunnas Tujetsch. Quels lessen nus era puspei porscher. Projects mauncan pia buca.

La destinaziun Sedrun Mustér ei sesviluppada positivamein ils davos onns. Va quei svilup tenor la cuminozza ella dretga direzziun? Ni dumandau cun auters plaid: Tgei giavischan ils secund-indigens?

Nus partin il meini da Sedrun Mustér Turissem che la regiun duei esser en emprema lingia adattada per famiglias, la generaziun 50+ e per camps da vacanze. Pia negin accent sin events turistics, mobeim nezegiar las fermeziass d'entochen ussa e las particularitads culturalas. Quei ei in nies grond giavisch era en vesta agl engaschament da Vail Resorts sco niev acziunari principal dalla Andermatt Sedrun Sport SA.

L'intervista ei vegnida menada a secret.

FALERA

Luca Casutt ei niev genau

Alla radunonza communal da Falera il venderdis sera cun ina preschientscha da 46 votantas e votants (participaziun da 10,2%), ei Luca Casutt vegniu eligius sco niev commember dalla suprastanza communal. Tier in absolut pli da 20 ha el obteniu 38 vuschs. El remplazza Orlando Steiner ch'ei seretrats da sia funcziun ell'executiva suenter quater onns. Kristin Bonderer ei vegnida reelegida unanimeim sco commembra dalla cumissiun da gestiun per in'ulteriura perioda d'uffeci da quater onns. Vischnas e vischins han approbau unanimameim ton igl uorden da scola sco il reglament d'indemnizaziun dil Consorzi da scola dallas vischnancas da Laax, Falera, Sagogn e Schluein. Senza cuntervuschs ein era il rapport annual ed il rendaquen dalla vischnanca pigl onn 2021 vegni acceptai. La vischnanca da Falera ha fatg igl onn vargau ina sviulta da rodond 7,5 milliuns francs e ha contonschiu in cash flow da pressapau 1,3 milliuns francs. Ella ha fatg amortizaziuns ordinarias e supplementaras da totalmeim rodond 250'000 francs. Plinavon ha ella fatg reservas da 207'000 francs. Igl agen capital ei s'augmentaus per la fin digl onn vargau per rodond 866'000 francs. (cdm/fmr)

MUSTÉR

Giubileum da 50 onns dallas Pendicularas Mustér SA



Il december 1971 ei l'infrastructura dallas Pendicularas Mustér SA vegnida en funcziun.

FOTO HANS HUONDER

Igl onn passau eis ei stau 50 onns dapi che las Pendicularas Mustér SA ein vegnidas en funcziun. Pervia dalla pandemia ha la fiasta da giubileum planisada il december, buca saviu vegnir purschida. Ella ei vegnida spustada e ha liug mesjamna, ils 25 da matg 2022 silla piazza dil Catrina Resort. La fiasta publica entseiva allas 16.00. Mintga mes'ura vegn purschiu la caschun da prender investa dil menaschi tecnic dalla staziun da val dallas pendicularas. Allas 17.00 ei previu plaid festiv da Marcus Weber dallas Pendicularas Mustér SA sco era dil president communal René Epp. Las pendicularas offerschan spis e bubrondas, la fiasta vegn terminada allas 21.00. (cdm/fmr)

SURSAISSA



Ils responsabls dalla Opera viva. Da seniester sura: il reschissur Nikolaus Büchel ed il dirigent Gion Gieri Tuor. Sesend da seniester: il president dall'uniun Claudio Pfister ed Andreas Zuber. La fotografia dalla vart dretga muossa in detagl ord il niev maletg da tribuna da Rudolf Mirer.

FOTO MAD

Semiramide a Sursaiassa

Il venderdis vargau ha l'uniun Opera viva presentau il maletg da tribuna per l'opera Semiramide ella Werkstatt a Cuera. La opera Semiramide vegn dada questa stad per la novavla gada a Sursaiassa. Pervia dil coronavirus ha l'occurrentza stuiu vegnir stuschada duas gadas. Il toc actual «Semiramide» ei vegniu scret da Gioachino Rossini e tracta la historia drammatica da la regina da Babylon, Semiramide. Dirigiu vegn il toc da Gion Gieri Tuor. Igl artist indigen Rudolf Mirer ha sco las davosas gadas creau in maletg da tribuna variont, cun fermes cuntrasts ed en siu stil enconuscent. Dapli informaziuns datti sin operaviva.ch. (cdm/rtr/fmr)

Cun velo da Geneva a Vrin Ligiazun

Manolo Caviezel ei in da numerus che ha ragischs familiaras en Surselva. Biars dad els tgran il contact cun lur confamiliar e beinqualin retourna bugen leu nua ch'el ha siu origin. Quella finamira ha era Manolo Caviezel giu e l'jamna vargada eis el serendus cun velo da Geneva a Vrin Ligiazun.

HANS HUONDER/FMR

Manolo Caviezel (46) ei carschiu si a Locarno. Siu bab ei oriundu da Vrin, sia mumma dil cantun Ursara ed el habitescha dapi diesch onns a Geneva. Pli svizzers savess ina pia buca esser. Turtas regiuns linguistics ein representadas in famiglia en ina fuorma ni l'otra. In da ses hobis preferi ei il velo: «Il temps da corona hai jeu regalau a memez in niev – in gravel.» Gravel ei in velo adattaus ton per carrar sin vias catramadas sco sin vias naturalas. Igl onn vargau ha el fatg cun quel il viadi da Schaffusa a Geneva ed uonn ha el giu ina finamira cun ina dimensiun aunc pli gronda. «Jeu hai vuliu serender da Geneva entochen Vrin Ligiazun, leu nua che miu bab ei carschiu si. A Vrin havein nus parentella e quella hai jeu vuliu visitar», di Manolo Caviezel. Detg e fatg, siu viadi ha menez el atras ina gronda part dalla Svizra sur ina distanza da 585 km. Sis dis ha el duvrav per quei viadi ed il mardis vargau eis el arrivaus entadem la Lumnezia. Sin quei viadi cun pli u meins in pli



bi di che l'auter hagi el entupau bia gliעד. El seigi era vegniu accumpignaus singuls dis da confamiliar ni camerats. «Igl ei stau in bi eveniment e bein enqual ascensiu sco quella da Glion entochen Vrin, ha pretendiu dabia perseveranza», di il Tessines che viva a Geneva e che ha ragischs en Lumnezia ed igl Uri. El seigi selegraus d'arrivar entadem la Lumnezia, leu nua ch'el hagi era passentau ina stad culla famiglia sill'alp da cauras Parvansauls. Quella hagi siu bab menau. Il velo ei buca mo siu accumpignader sin excursiuns il temps liber, era al plaz da lavur tiel marcau da Geneva serenda Manolo Caviezel cun velo.

Manolo Caviezel ha contonschiu la finamira. Sis dis ha el viadi cun velo da Geneva a Vrin cuzau.

FOTO HANS HUONDER